

СИНГАПУР МАМЛЕКЕТИНИН БИЛИМ БЕРҮҮ СИСТЕМАСЫ ЖАНА ПЕДАГОГИКАЛЫК КАДРЛАРДЫ ДАЯРДОО ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

СИСТЕМА ОБРАЗОВАНИЯ ГОСУДАРСТВО СИНГАПУР И ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ

Korgoldoeva P., Boobekova K.

THE EDUCATION SYSTEM OF SINGAPORE AND FEATURES OF TEACHERS TRAINING SYSTEM

Аннотация: Бул макалада Сингапур мамлекетинин билим берүү тарыхы жана педагогикалык кадрларды даярдоо өзгөчөлүктөрү менен тааныштыруу аркылуу акыркы жылдардагы практикалык иш-аракеттеринин негизинде педагогикалык кадрларды даярдоонун тарыхый өңүттөн калыптандырылышын түшүндүрүү максаты көздөлөт. Азыркы Сингапур коомчулугунда профессионал мугалимди даярдоо жыл өткөн сайын актуалдуу проблемалардын бири катары эсептелинет. Андыктан, Сингапур мамлекетинин билим берүү системасын жана педагогикалык кадрларды даярдоодогу иш-чаралардын өзгөчөлүктөрүнө көңүл бөлүү менен өлкөбүз үчүн бир үлгү катарында салыштырып кароого мүмкүнчүлүк түзүлөт.

Аннотация: Эта статья об истории образования системы Сингапура и особенностей программы педагогического. Реализация этой учебной программы Показано, что учителя компетенции становятся все выше и сильнее. Спрос Общество учителей растут и что приносят различные авторы образовательных систем, ограничивая в образовании, преобразование общественной практики, и это все делает деятельность учителя выше с каждым днем. Теперь дни современное общество требует от образовательных систем подготовки профессиональных преподавателей. Сегодня все различные части общества меняется, и это показывает именно требования от учителей. Так что это именно проф потребностей в изменениях учителя учебной программы. В этой статье по истории образования обучение Сингапур и особенности педагогического программы и по практической реализации этих вопросов программы мы стараемся показать развитие.

Год от года, чтобы обучить профессиональные преподаватели соответствии с теперь дни спрос общество пребывает в качестве активного проблемы. Здесь есть возможность ухаживать за системой образования Сингапура и подготовки учителей особенности, это может быть как образец для нашей страны.

Abstract : This article is about education history of systemof Singapore and the features of the teachers

training program. The implementation of this training program is shown that the teachers competencies are getting higher and stronger. Society demand for teachers are growing and that are bringing different authors educational systems, restricting in education, transformation of social practice and this are all making teacher activities higher day by day. Now days modern society is requiring from educational systems to training the professional teachers. Today all different parts of society is changing and this is showing exactly requirements from teachers. So this is the exactly prof of needs in changes in teachers training program. In this article by learning Singapore education history and the features of teachers training program and by the practical implementation of these programs issues we will try to show the development.

Year by year to educate professional teachers according to now days society demand is staying as an active problem.

Here is an opportunity to look after Singapore educational system and the teachers training features, these are can be as a sample to our country.

Түйүндү түшүнүктөр: Сингапур билим берүү системасы, билим берүү реформалары, жалпы билим берүү, педагогикалык кадрларды даярдоо.

Ключевые слова: Сингапур система образования, образовательные реформы, общее образование, обучение, учителя.

Key vords: Singapore Education System, Educational Reforms, General Education, Teachers Training.

Киришүү :

Кыскача Сингапур мамлекети жөнүндө маалымат:

Географиялык абалы: Түштүк Чыгыш Азия, Малайзия жана Индонезия менен чектеш.

Калкынын саны: 5,31 млн. (2012 жыл) калктын этникалык таралышы: кытайлыктар 76,7%, малайлыктар 14%, индиялыктар 7,9%, башкалар 1,4%.

Дини: Будизм 33,3%, Ислам 14,7%, Христиан, Даосизм 10,9%, Индуизм 5,1%.

Тили: Кытайча (расмий), Малайча (расмий), Англисче (расмий), Тамилже (расмий),

Өлкөнүн официалдуу толук аты: Сингапур Мамлекети [OECD, 2012].

Этникалык калктын саны: жергиликтүү жа-шоочулардын саны 70% пайызын кытайлыктар түзгөн, 15% индиялыктар, 10% гана малайлыктар болгон. Жергиликтүү калктын саны тез өсүп, 1948-жылы 960 миң киши болсо, 1954-жылы 1,6 млнго жеткен [Goh Chog Boon, Gopinathan, 2008. P.12]. Колониалдык башкаруу жаңы иш жерлерди ачууга кызыккан эмес, ошондуктан жумушсуздук күч алган. 1966-жылында эгемендүүлүктү алган жылдары жумушсуздук 9,2%га жеткен [Ibid. P. 14].

Сингапур – өтө чоң эмес, өтө чакан эмес (718,3 km²), географиялык жайгашуусу ыңгайлуу, бирок жергиликтүү калктын жыштыгынын этникалык тең салмактуу эмес болгонуна карабастан, интеграциялык пландаштырууга жана башкарууга ыңгайлуу бир мамлекет [<http://www.singstat.gov.sg/statistics/latest-data#14>].

Сингапурдагы өнүгүү жолундагы проблемаларынын мезгили (1959-1978).

Сингапур көпчүлүк Азия мамлекеттерине салыштырмалуу бир топ жаш мамлекеттин катарына кирет. 1819-жылы Ист-Инд компаниясы, (алып сатуучулук менен дүйнө жүзүндө белгилүү) жарым чөлдүү Малайзия өлкөсүнүн аймагында порт курган. 1825-жылы, бул жердин биринчи негиздечүүлөрдүн бири, британиялык офицер Томас Стемфорд Раффлс болгон. Ал Сингапур мамлекети үчүн эл аралык мамлекеттер арасындагы экономикалык карым-катнаштарды ачкан. Сингапур бир кылымдан ашык Британиянын кол астында болгон. Англия бийлигинин астында Сингапур абдан жакшы өнүгүп келе жаткан. Бирок, 1942-жылы II Дүйнөлүк Согуш учурунда Япониянын карамагына оккупацияланган (3,5-жыл). 1945-жылы согуш аяктанганда япониялык аскерлер чыгарылган. Ошол эле жылы сингапур эли өз эркиндиги үчүн күрөшө баштаган. 1959-жылы Улуу Британия мамлекетинин карамагынан бошотулган [OECD, 2012].

Ал учурда Сингапур менен Малайзия мамлекеттер арасында карым-катнаштар өтө тыгыз байланышта болуу, суу, тамак-аш, азык-түлүктөр жана башка ресурстар менен камсыз болуу зарылдыгы бар эле. Бирок, Сингапур Малайзия мамлекетинин карамагына кошуулусу да ийгиликсиз болгон [OECD, 2012].

1959-жылы өтө курч маселелердин бири – интеграциялык улуттук биримдик болгон эмес.

Жалпы этникалык группалар кытайлыктар, малайлыктар, индиялыктар деп эсептелип, бирок эч ким өзүлөрүн сингапурдук катары көргөн эмес, б.а. калк ичинде мамлекеттин келечеги үчүн күрөшкөн инициативдүү активдүү граждандар жок болгон. Британиянын колониалдык башкармалыгы тарабынан атайын иштелип чыккан инфраструктурасы жок эле. Англиялык мектептердин катарында улуттук (vernacular) мектептер да иштеген, ал мектептерде көпчүлүгүн аскер кызматындагылар, европалыктар, жогорку материалдык деңгээлдеги жергиликтүү жарандар гана балдарына билим алууга мүмкүнчүлүгү болгон. Мектептерде улуттук тилде да, англисче да сабактар өткөрүлгөн. Айкын көрүнүп тургандай, жогорку билим алуудагы перспективдүү тил катары англис тили биринчи орунда турган [OECD, 2012].

1965-жылдан бери Сингапур башка мамлекеттерден көз каранды болбой, эгемендүү мамлекет катарына кирет. Ошого карабастан, Сингапур мамлекетинин 1918-1959жж. тарыхый өнүгүү жолунда улут катары калыптанган билим берүү системасы, армиясы, деңиз флоту түзүлгөн эмес. Бирок, суверендүү мамлекет болгондон тарта сингапурдук элита өлкөнүн өнүгүү жолдорун издеп, ага басым жасаган. Табигый ресурстарынын аздыгы аларды интеллектуалдык жактан модернизация жолун тандоого жана жогорку квалификациялуу кадрларды даярдоого мажбурлаган. Бул этапта өндүрүштүн жана билим берүү секторунун бири бирине болгон байланышы негизделген. Билим берүү системасы институционалдуу логиканы талап кылуу менен реалдуу экономикалык жыйынтыктарды кабыл алып, эффективдүү түрдө айкалыштырган [Chang, 2001; Cheah ve Koh, 2001; OECD, 2012].

Сингапур билим берүү системасынын өнүгүү жолдору

Билим берүү системасынын негизги функциясынын бири катары, улуттук биримдик функциясын иштеп чыгуу, улуттун орток бир гана улуттук граждандык аң-сезимди ойготуу (сингапурдук болуу бул кандай?) деген түшүнүк аркылуу негизги улуттук баалуулуктардын парадигмаларын түзүү керек эле [Garr, 2005; 190-197]. Мамлекет ичинде пропагандалык компаниялар жалпы калктын граждандык аң сезимине абсалюттук жаңы социалдык курулуштар болорун ишендирип келишкен.

Мамлекет башкармалыгынын стратегиялык планы боюнча табигый ресурстардын аздыгы, инсан капиталын калыптандырууга дал келиши бышык эле. Билим берүү башкармалыгынын максаты биринчи орунда жергиликтүү жана этникалык мүнөздө калыптандыруу десе, экинчи

жагынан, экономикалык кызыкчылыктарды көзөмөлдөө жана эффективдүүлүгүн өнүктүрүү деген. Үчүнчүдөн, мамлекеттик тил катары англис тили бекитилип, ошо менен бир катар эне тилин билүү чоң мааниге ээ болгон. Эгемендүү Сингапур мамлекети алгачкы беш жылдык билим берүү системасын кабыл алган (1961-1965). “Улуттук кызыкчылык” категориясы иштелип чыгып, ар бир жаранга өз көңүлдөрү менен кабыл алуусун сунуштап, жалпы элге коюлган максатты ишке ашыруу жетишүү деп эсептешкен. Билим берүү саясатын жана ага бөлүнгөн каражатты кайрадан карап чыгышкан.

Негизги универсалдуу системаны түзүү жана балдарды башталгыч класстарга акысыз кабыл алуу шарттары түзүлгөн. Сингапур билим берүү министирлигинин докладында: “Биз бардык граждандарыбызга бирдей мамиле жасоого, билим берүүдө бирдей шарттарды түзүүгө аракеттенип, ар түрдүү узак мөөнөттөгү программаларды даярдоо менен, заманбап индустриалдык жана технологиялык жаңы көз караштар аркылуу коомдун ичинде жаш муундарды окутуу чоң максаттарыбыздын бири”, - деп белгиленген. Англис тилинде билим берген мектептерде милдеттүү түрдөгү баштапкы билим берүү мыйзамдаштырылган эмес. 1959-жылы окуучулардын 47%и, англис тилинде билим берген мектепке барышкан (6 жылдык башталгыч мектеп). Жыйырма жылдан кийин 1979-жылы англис мектептерге дагы 44% балдар тартылган. Жалпы окуучунун 91% дын ичинен 9%пайызы гана кытай тилинде билим берген мектептерге барышкан [Bakioğlu ve Göçmen, 2013. 127-155].

Жалпы окуучулардын саны көбөйүп баштаган учурда мектептер мамлекет тарабынан билим берүү инфраструктурасына көптөгөн капиталдык каражаттарды бөлүп берүүгө муктаж болгон.

1959-жылдан баштап 1966-жылга чейин 83 жаңы мектеп курулган. Болжол менен жети жылдын ичинде ар бир айда бирден мектеп курулган. Бул этаптан баштап билим берүү жаатында каржылоо мамлекеттин камсыздоосуна өткөн [Liu, 2012].

Биринчи чоң кыйынчылыкты жараткан окуу куралдардын тартыштыгы ортого чыккан. Бул абал 1967-жылы бийлик башчыларына “Ар бир баланы окуу курал менен камсыздоо” аттуу жаңы программасы иштелип чыгышына түркү болгон. Экинчиси, мектептердеги жогорку квалификациялуу мугалимдердин тартыштыгы келип чыккан. Окуучулардын саны кандай көбөйүп жаткан болсо, мугалимдердин саны ошо карата көбөйгөн күндө да 1960-жылы 10 603 адам болсо, 1970-жылы 18 661 адамга көбөйгөн. Педагогикалык кадрларынын жетишсиздиги 1970-жылы

гана толукталган [Goh Chor Boon, Gopinathan, 2008.19].

1970-жылдарынын аяктарында Сингапурда окуучуларды окуу куралдар менен камсыздоо, мугалимдерди даярдоо, техникалык билим берүү системасы түзүлгөндүгү менен проблемалардын этабы аяктайт [Goh Chor Boon, Gopinathan, 2008 P. 25].

Сингапурдук Билим Берүү Министирлиги тилди үйрөтүүдө балдардын жөндөмдүүлүктөрүнүн өзгөчөлүктөрүнө көңүл бурган эмес. Ошондон улам балдардын билим алуу балдар үчүн кыйынчылыктарды туудура баштаган. М: 1970-жылы бүт предметтер англис тилинде болуп, балдардын 40% пайызы төмөн баа алган болсо, ага карата башка предметтерди өздөштүрүү абдан оор болгон (UNICEF, 2010; akt. Bakioğlu ve Göçmen, 2013).

Сингапурдагы билим берүүнүн эффективдүүлүгү (1979-1996)

Сингапур өлкөсүнүн билим берүү системасы эки логикалык изорморфтук түрдө каралат. Билим берүүдө туруктуу жана салттуу улуттук мүнөздө, ошол эле кезде эл аралык рыноктук шарттарга ылайыкташып, жогорку сапаттагы дүйнөлүк деңгээлдеги адистерди даярдоо катары билинет [Hobsbawm, 1983. P. 1–14].

1979-жылы билим берүү процессинин эффективдүү өнүгүүсүнүн максатын ишке ашыруу үчүн жаңы билим берүү программасы иштелип чыгат. Программа мектеп окуучулары үчүн башталгыч жана жалпы орто билим алууга жана балдардын жөндөмдүүлүгүнө карата билим берүү тепкичтеринен басып өтүүгө ылайыкташылган. Программанын негизги максаттарынын бири окуучулардын мектептерди аяктоосу менен кесиптик билим алууга умтулуп, иш орундарына жол ачуу эле. Жаңы реформалардын ичинде мугалимдердин социалдык статусуна көңүл бурулуп, мектеп мугалимдери жана директорлору үчүн системалуу квалификациясын жогорулатуу тууралуу программа даярдоо пландаштырылган. 1984-жылы англис жана кытай тилиндеги экзамендердин жыйынтыктары 90%га ийгиликтүү болгон. 1986-жылы окубай калган балдардын саны 1%ды түзгөн [Cheah ve Koh, 2001; OECD, 2012].

1985-жылы баштап 1991-жылына чейин Сингапур мамлекетинин өкмөт башчылыгы тарабынан көптөгөн реформалар жүргүзүлгөн. Мисалы, реформалардын жыйынтыгында 1992-жылда техникалык билим берүү институту түзүлгөн. Институттун курулушу жаңы лабораториялык жабдуулар, технологиялар менен камсыздандырылган, институтка тапшырган абитуриенттерге талаптарды күчөтүшкөн. 1992-жылдан баштап

институтта кесиптик багыттагы программалар киргизилген [МОЕ, 2014].

Сингапурдун билим берүү системасы 1995-жылы жогорку сапаттагы продукт өндүрүү маселесине, б.а. окутуунун сапатын жогорулатууга киришкен. 1995-1999-жылдары эл аралык окуучулардын арасында өткөрүлгөн TIMSS тесттеринде сингапурдук окуучулар математикалык жана табигый илимдер боюнча эң жогорку баскычтарды ээлешкен. 1997-жылы июнь айында “Акылдуу мектеп, маданияттуу улут” деген жаңы программалар иштелип чыгып, XXI-кылымдын маанилүү фактору болгон билим берүүнүн сапатынын улуттун жашоосуна жана өнүгүүсүнө тийгизген таасири аныкталган [Tan ve Gopinathan, 2000].

Сингапурдук билим берүү министирлиги мектептердин өз алдына койгон максаттарын ишке ашырууда көптөгөн финансы каражаты бөлүп берилип, окуу процессиндеги материалдык толуктоолор жүргүзүлгөн. Билим берүү министирлиги мектептердин бул эффективдүүлүгүн каражаттардын пайдалануусун текшерешкен.

2004-2008-жылдары жалпы орто мектептерде индивидуалдык билим берүү багыты күч алган. Билим берүү министирлиги тарабынан кичинекей кезинен балдарды группаларга бөлүп окутуу жана окуу процесси окуучулардын жөндөмдүүлүгүнүн деңгээлине карата өзгөрүүлөрдү, толуктоолорду, пландаштыруу керек экендиги байкалып, бул иштердин аткарылбагандыгы күндөн күнгө окууга болгон мотивациясынын төмөндөшүнө алып келе тургандыгын баса белгилешкен. Башкача айтканда, ар бир баланын жөндөмүнө жараша билим берүүгө көңүл бурулган [OECD, 2012].

Билим берүү процессинде өзгөчө маани берилген предметтер математика жана тил багытында болгон. Ошону менен бирге мектеп окуучуларынын жекече кызыкчылыктары менен эсептешип спорт жана чыгармачылык багытында да көптөгөн ийримдер иштейт. Формалдуу түрдө класстагы окуучулардын саны 40тын тегерегинде деп берилет. Бирок, окутуу процессинде окуучуларды 8 группага бөлүп, ар бир группа 5 кишиден толукталган. Ар бир группада өзүнчө баарлашуу, окутуу, иштешүү жана баланын жеке инсан (личность) катары калыптанышына карата окуу процесстер жүргүзүлөт [Redpath, 2008. P. 17].

Азыркы Сингапур мамлекетинин билим берүү системасынын эң негизги максаты стимулдаштыруу сферасын куруу, ар бир адамга өмүр бою билим алууга мотивациялоону жөнгө салуу болуп эсептелинет. Ошондуктан, өзөгүн окуучунун окуудагы ар бир этабын мүнөздөп, институцио-

налдык механизмдерин иштетүү жана жөндөмдүүлүктөрүн калыптандыруу байкалган. Көптөгөн гранттык утуштары окуучу балдарга билим алууда, башка чет өлкөлөргө чыгууга материалдык жактан жеңилдиктерди берет.

Сингапур мамлекетинин билим берүү системасы

Билим берүү министирлигинин билим берүү системасында мектеп - окуу процессинде эң негизги ролду ойнойт. Сингапур административдик түрдө төрткө бөлүнгөн. Ар бир аймакта мектеп кластерлери уюштурулган. Ар бир кластерлерде 12-14 башталгыч мектептер түзүлгөн [Redpath, 2008. P. 2]. Мектептер өзүнө тийешелүү аймактык бөлүктөр менен ар жарым жылда жарышмаларды уюштуруп, ар кандай долбоорлор даярдоо менен окуу процессинин өнүгүшүнө түрткү болгон. Албетте, бири-бирине жакын болгон мектептер коллективдик инфраструктуралуу борборлорду ачышкан. Атайын аймактык бөлүмдөрдө уюштурулган текшерүү комиссиясы мектептин директорлорун көзөмөлгө алуу менен финансылык каржылоо иштерин жүргүзөт.

Мектепке чейинки билим берүү (Pre-School Education)

“Kindergarden” деп аталган мектепке чейинки мекемелери, 3-6 жашка чейинки балдарга 3 жылдык окутуу программаларына карата иш алып барышат. Бул 3 жылдык программалар “Nursey”, “Kindergarden 1” жана “Kindergarden 2” болуп бөлүнөт.

Ар бир группанын жаш өзгөчөлүгүнө карата календардык планда, тил жана жазуу жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү, негизги сандар түшүнүгүн берүү, табигый илимдердин (жөнөкөй) түшүнүктөрүн берүү, коомдук (социалдык) жетишкендиктер, чыгармачылык жана проблемаларды чече билүүнү үйрөтүү, музыкалык жана спорттогу жетишкендиктери кирет.

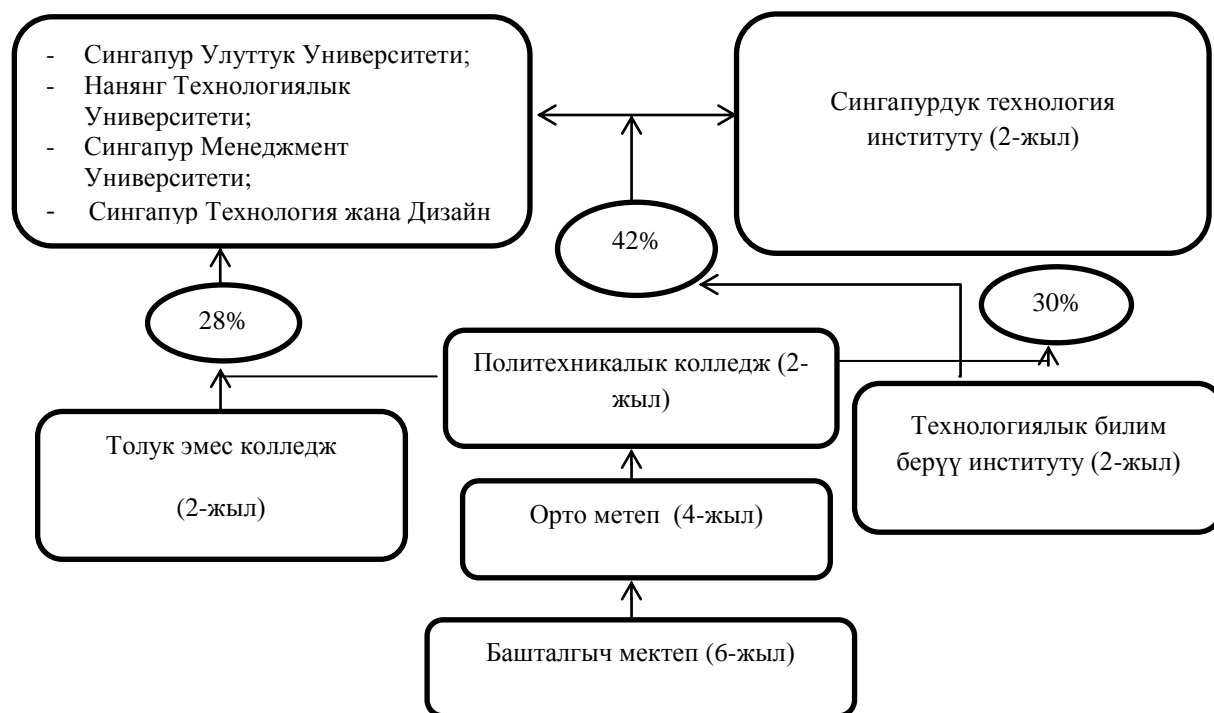
Өзгөчө балдардын биринчи окуй турган тили болгон англис жана эне тили болгон малайча, тамилче же кытайча болуп эки тилдин үстүндө иштешет.

Мектепке чейинки билим берүү мекемелеринен балдар үчүн ийримдерде да формалдуу билим берүү программасы боюнча иш алып барат [Bakioğlu ve Göçmen, 2013].

Баштапкы билим берүү

Баштапкы мектептин 1-4 класстардын арасындагы 4 жылдык “Негизги билим” (Foundation Stage) жана 5-6 класстардын камтыган 2 жылдык “Багытталган билим” (Orientation Stage) аркылуу иш алып барат.

Сингапур Мамлекетинин Билим Берүү Системасынын схемасы

Башталгыч билим берүүнүн максаттары:

Башталгыч билим берүүнүн бир да окуучуларга англис тилин жогорку деңгээлде билүүгө, эне-тилин жана математиканы жакшы билүүгө багытталган.

Эне-тили мене бирге “Адам жана Коом” (Civics and Moral Education (CME)) кирет.

Багытталган билим берүүдө 5-6 класстардагы окуучулардын жөндөмдүүлүгүнө жараша өтүлгөн сабактар: англис тили, эне-тили, математика, табигый илимдер, коомдук илимдердин негиздери, сүрөт, музыка, спорт, жана “Мекен жана Адеп” сабактарын алышат жана андан жогору билим алуу үчүн алардын “Башталгыч мектепти бүтүрүү” (Primary School Leaving Examination - PSLE) экзаменин тапшырып орто мектепке өтөт. Экзамен жогорудагы өтүлгөн сабактардан алынат.

Орто мектеп (Secondary Education):

Орто мектеп окуучуларын PSLE’деги экзамендердин жыйынтыктарына карата, Индивидуалдык (Special), Ачык (Express), Академия (Normal Academic) же Техника (Normal Technical) программаларына карата бөлүнөт. Окуучулардын өзгөчө жөндөмдүүлүгүнө карата атайын басым жасайт жана баса белгилейт.

Кадимки программалардагы окуучулар Академиялык [NA]” же Техникалык [NT]” программаларын тандап алууга толук укугу бар. Кадимки программалардагы окуучулар 4 жылдан кийин GCE “N” аттуу экзаменден өтүшөт. Экзаменде ийгиликтүү болгон окуучулар бир жыл дагы орто мектепте окушат. GCE “O” деңгээлдеги экзаменге кирүүгө укуктуу болуп калышат.

Бул Ачык (Express) программадагы окуучулар 4 жылдын аягында “O” (open - ачык) деңгээлиндеги экзаменге кирүүгө укугу болот. “O” дэңгээлиндеги экзаменден ийгиликтүү болгон окуучулар колледждерде окуусун улантат (Junior Colleges), “Политехникалык” (Polytechnics) же Техникалык Институттарында (Technical Institutes) окууларын уланта алышат. “N” дэңгээлиндеги экзаменде кирбей калган окуучулар Техникалык Институттарда (ITE -Institute of Technical Education) окуп, бул жерде техникалык жана кесиптик билим алууга мүмкүнчүлүк берилет.

Окуучунун каалоосуна карата үчүнчү тил катары француз тили, немец тили, япон тилдерин окуй алат. Өзгөчө “Индивидуалдык жана Ачык” программаларда 1- жана 4 - класстагы окуучулардын сүрөт боюнча (Art Elective Programme) же болбосо, музыка боюнча сабактарын (Music Elective Programme) тандап алууга уруксат берилет.

Орто мектептен кийинки билим берүү (Post-Secondary Education)

GCE “O” дэңгээлиндеги экзамендеринин жыйынтыктарына карата окуучулардын “Централдык Институттар, Колледждер”, “Политехникалык”, “Техника Институттары” деген программаларга конкурска катыша алышат. “Централдык Институттар, Колледждерди” бүткөндөн кийин “Жалпы Билим Берүү Сертификатын” алат.

Университетке чейинки билим берүү (Pre-University Education)

Университетке чейинки 2 жылдык окуу программаларды алгандан кийин “Колледж” же 3 жылдык “Борборлоштурулган Институттар GCE “A” аттуу экзамендерине даярдык көрүшөт. Университетке чейин билимин толук алгандар “Мектептин бүтүргөндүгү тууралуу сертификат” (School Graduation Certificate) аттуу мектеп бүтүрүүчүлөрү документ алууга толук укугу болот [MOE, 2014a].

Университеттер

Сингапурда 3 университет бар. “Сингапурдук Улуттук Университети” (National University of Singapore), “Нанянг Техногиялык Университети” (Nanyang Technology University) жана “Сингапурдук Менеджмент Университети” (Singapore Management University). Окуучулар GCE “A” экзамендерден алган баасы менен “Политехникалык” же болбосо башка программалар аркылуу сунушталган багыттарга карата университеттердин кабылдамасына барууга мүмкүнчүлүк алышат [Bakioğlu ve Göçmen, 2013].

Сингапурдагы билим берүү системасынын эл аралык ийгиликтеринин факторлору

Бул өлкөнүн билим берүү системасы эң төмөнкү баскычтардан эң жогорку баскычтарга чейин көтөрүлүп, эффективдүү билим берүү системасын түзө алган. Сингапур мектеп окуучулары туруктуу түрдө дүйнөлүк масштабындагы тесттерде эң жогорку көрсөткүчтөрдү ээлеп келет. Дүйнөдөгү өнүккөн мамлекеттердин сапаттуу жана көп функционалдуу жогорку билим берүү институттарынын сапат жагынан кубалап жетти. Андыктан, билим берүү инфраструктурасынын жыйынтыктуу иш алып баруусун жана кылдаттык менен иштелип чыккан, интеграционалдык экономикалык структурасын көрсөтөт [OECD, 2012]. Билим берүү тармагындагы эксперттер үчүн Сингапур билим берүү системасы, окуучулардын билимин текшерген сынактардан дүйнөдөгү эң ийгиликтүү системалардын бири болуп эсептелинет.

1997-окуу жылы “Ойлонгон мектеп, маданияттуу улут” (‘Thinking Schools, Learning

Nation’) аттуу жаңы окутуу программасы иштелип чыккан;

Эл аралык PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study), жогорку функционалдык билгичтигин изилдөө иштеринин натыйжасында, Сингапур жогорку баскычтарды ээлейт;

1995-жылдан бери, (2003, 2007, 2011) сингапурдук 4-8 класстагы мектеп окуучулары (TIMSS), эл аралык математика жана табигый илимдер тестеринде эң жакшы результаттарга ээ болуп келет;

2005-жылы Сингапур Билим берүү министрлигинде “Көп оку, көптү үйрөн” (‘Teach Less Learn More’) программасы окутуу процессинде абдан таасирлүү жана ийгиликтүү жоболорду тийгизет [Redpath, 2008. P. 3-5].

2000-2003жж. 2006-жылы да жылдардагы PISA окуучулардын эл аралык окуудагы жетишкендиктерин текшерүү долбоорунун 65 өлкөнүн ичинен бардык бөлүмдөрүнөн биринчи орунду ээлеп дүйнөгө таанымал болот [MOE,2010].

2007-жылы IMD (International Institute for Management Development), өткөрүлгөн изилдөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча Сингапур билим берүү системасы глобалдык экономикалык шарттарына ийкемдүү түрдө ылайыкташтырылган деп табылат;

2012-жылы PISA эл аралык экзамендеринин англис-тили боюнча сингапурдук окуучулар 526 упай топтоп, АКШ мамлекетинин окуучуларынын жыйынтыктарына салыштырмалуу кыйла жогору орунду ээлеген [MOE, 2014c]. (2015-жылы да эл аралык PISA сынагынан биринчиликти алышты).

Көпчүлүк мамлекеттерде билим берүү системасынын басып өткөн өнүгүү тарыхы ар түрдүү максаттарды көздөө аркылуу болот. Ал эми 1985-жылдын 2000-жылга чейин McKinsey компаниясы тарабынан Сингапур билим берүү системасы кайталангыс өзгөчөлүктөргө ээ жана өтө уникалдуу деп табылган [Bakioğlu ve Göçmen, 2013. 127-155]. 2008-жылы бул компания Сингапурдун билим берүү системасын “дүйнө жүзүнүн эң жогорку эффективдүү системасы”, - деп эсептеп, “өзгөчө баса белгилеген бөлүгү – педагогикалык кадрларды даярдоодогу уюштуруу иштери”, - деп табышкан.

Акыркы жүз жылдын ичинде Сингапур мамлекетинин социалдык-экономикалык өнүгүү процессинде, билим берүү системасы консервативдик институт катары эсептелинет. Дүйнө жүзүндөгү өндүрүштүк жана индустриалдык революциянын тез өзгөрүлүшүнө карата жаңы басмаканаларга жана аудиовизуалдык технологияларга жогорку деңгээлдеги адаптацияланган иш-чараларды жүргүзүшкөн [Gardner, 2004].

Сингапурдагы педагогикалык кадрларды даярдоо

Сингапур, Финландия жана Корея сыяктуу өлкөлөр, глобалдашуу жаңылык жана карым катнашта болгон маданият таануу аркылуу дүйнөнүн экономикалык деңгээлин кубалап жетүү үчүн билим берүү системаларында радикалдуу өзгөрүүлөрдүн болгонун биринчилерден болуп көрө билишкен.

Билим берүү системасы өнүккөн өлкөлөрдө эң чоң роль ойногон мугалимдер болуп эсептелинет. Бул мугалимдер мыкты даярдыктары менен өзүлөрү жана окуучулары үчүн бир калыпта ар түрдүү ички жана тышкы факторлордун астындагы кыйынчылыктарга карабастан туруктуу окутуу процессинин тажрыйбалуулугун көздөгөн [NIE, 2008]. Бүгүнкү күндө өнүккөн өлкөлөрдүн окуучулары эл аралык тестирлөөлөрдө эң жогорку ийгиликтүү жыйынтыктарды алууда.

Сингапурдун билим берүү системасындагы жүргүзгөн саясатына таянсак, сабакты окутуу түздөн түз мугалимдердин квалификациясына көз каранды болуп, эффективдүү түрдө педагогикалык кадрларды даярдоо аркылуу окутуунун сапатын жогорулатуу экендиги байкалат. Мугалимдерди тандоо процесси кыйын жана татаал, бирок мугалим болуп иштеш эң престиждүү кесип катарында каралып, алардын ийгиликтүү келечеги үчүн гарантия берилген [Schleicher, 2011].

1991-жылы монополиялык сфера катарында педагогикалык кадрларды даярдоо Улуттук Билим Берүү Института караштуу Наньянг Технологиялык Университетинин базасында орун алган. Сингапурдагы мугалимдерди даярдоо институту жалгыз бирөө болгондуктан, билим берүү министирлиги тарабынан көзөмөлгө алынган. Активдүү түрдө дүйнө жүзүндөгү жасалып жаткан иш-чараларды колго алып, анализдөө жана жыйынтыктоо үстүндө илимий изилдөөлөр жүргүзүлүп турат [OECD, 2012].

Педагогикалык кадрларды даярдоодо болочок мугалимдерди эң мыкты бүтүрүүчүлөрдүн арасынан алынат [CIU, 2008; OECD, 2012]. Жалпылап айтканда, тандалып алынган алты окуучунун ичинен бирөөсүнө гана орун берилгендиги, мугалимдик кесипке болгон талап абдан жогору болгонун тастыктайт [Bakioğlu ve Göçmen, 2013].

Болочок мугалим функционалдык тесттерден өтүп, грамматикалык жагынан да текшерилип турат, алардын психологиялык жана личносттук жүрүш-туруштарын байкап туруу өзгөчө орунду ээлейт. Бул баскычта практикалык тестер жана

мугалимдин активдүүлүгүн текшерешет [Schleicher, 2011].

Сингапурда көбүнчө 60-62 жашында пенсияга чыгууга уруксат, ошонун ичинен мугалимдерге атайын жеңилдиктер жок. Ошого карата мугалимдердин орто жашы 34 жашты түзөт. Кошумча билим алууда мугалимдерди 3 группага бөлүшөт:

- мугалим - мектепке өзүнүн болгон бүтүндөй карьерасын арнап, мойнуна кошумча жоопкерчиликти алуу (тренингдерди алып баруу, жаш мугалимдерге жетекчилик кылуу);

- специалитет – билим берүү министрлигинин алдында иштегенди каалагандар үчүн болуп, билим берүү системасын кайрадан жакшыртуу реалдаштыруу саясатынын үстүндө иштеп, билим берүү стандарттарына толуктоолорду киргизүү;

- билим тармагында менеджмент – инспектор же жетекчиси болгонду каалагандар үчүн болуп, мектептин директору же завучу катары карьера жасоо [Redpath, 2008. P. 4].

Өлкө башчылыгы Сингапурдун билим берүү системасын инновациялык престиждүү сфера катары жайылтуу менен педагогикалык кадрларды даярдоодо жаңы көз караштар аркылуу окуу процессинде комфортту камсыздаган. Билим берүү өнүгүсү өзгөчө орунду ээлеп, жергиликтүү элдин кызыгуусун арттырып, өлкө башкармалыгы да улуттук проект катары максималдуу жардам берип турат [Stewart, 2011].

Сингапур көптөгөн жылдар бою орчунду социалдык, саясий жана экономикалык конфликттерден качынган. Бир калыптуу, бирок ошого карабастан динамикалык система түзүлүп, минималдык каражаттардан эффективдүү функционалдуу иш жүргүзө алды. Позитивдик жана ийгиликтүү тажрыйба дайыма кошумчалануу менен өзүнөн өзү толукталып турат. Жарандардын мамлекет байкармалыгына болгон ишенимин арттыруу менен кандай гана реформалар болбосун коомчулук дайыма эффективдүүлүгүнө баа берип турат [OECD, 2010].

Ар бир багытта өзүнүн жекече даярдоо системасы болуп, практикалык, теориялык курстар ачылган. Квалификациялуу мугалимдерди даярдоонун иштелип чыккан системасынын терс жагы бул мугалимдердин мектепте болбой калышына себеп болот. Мугалимдер бир канча жумалык ар түрдүү программалар боюнча башка чет өлкөлөргө барып келишет. Ошондуктан, мугалимдердин жетишсиздиги келип чыгат [Schleicher, 2011].

Сингапурдагы мугалимдердин эмгек акысы системалаштырылган.

Сингапурдагы билим берүү системасынын ийгиликтүү факторлорунун өзгөчөлүктөрү

1965-жылы Сингапурдун эгемендүүлүктү алганда уникалдуу шарттарда болгон; өлкөдө универсалдуу билим берүү системасы жок болгон. Бул жагдайды бир жагынан караганда чоң кемчилик катарында көрсөк, экинчи жагынан “нөлдөн” баштагандан соң, дүйнөлүк экономикалык абалда билим берүү системасын орнотууда ийгиликсиз жүрбөй калган иш-чаралар болгон эмес. Билим берүү системасында институционалдык дизайнын түзүүдө жогорку деңгээлдеги дүйнөлүк эксперттер чакырылган.

Бүтүндөй билим берүү мекемелери жалгыз гана билим берүү министирлигинин алдында болгондугу – реформалардын жыйынтыгынан кийин алардын эффективдүүлүгү дагы да болсо күчөй берген. Билим берүү министирлигинин универсалдуу орган катары эсептелинип бүтүндөй билим берүү сферасындагы процесстерин координациялайт [Levent ve Gökkaaya, 2014]

Конкуренстүүлүк – принцип катары каралып, билим берүү системасынын ишмердүүлүгү өлкө башчысынын көзөмөлүндө алган. Мектептеги директорлор, мугалимдер, окуучулар, чиновниктерге чейин билим берүүнүн так жана объективдүү индикаторлорунун иш алып баруусун жакшырткан. Массалык маданиятта белгиленген ар бир жаранга “Ийгиликтүү болуу” максатында ийгиликтин критерийлери иштелип чыгуу менен өтө так жана таза жүргүзүү ыкмалары каралган [CIU, 2008].

Сингапурлуктардын эң маанилүү өзгөчөлүгү, бирөөнү басмырлоону (цинизм) билишпейт жана ички баалуулуктардын негизин түзгөн институ-

циялык трансформация болуп эсептелинет. Сингапурдун алгачкы коомду Конфуцийдин идеаларынын бири болгон патернализмине негизделген. Окутууда, иште да мындай ийгиликтерге катуу жана дисциплиндүү иш-чалалардын жыйынтыгы деп массалык маалымат каражаттары аркылуу таралган [Кузьминов, Радаев, Яковлев, Ясин, 2005]

Корутунду

СССРдин билим берүү системасы бул абалда мамлекет идеологиясына бийлигине жана пландуу башкарууга ылайыкташтырган болсо, базар экономикасы шартында жана ачык саясий системага ылайык эмес болуп калды. Базар экономикасы бул - адамдын билимин чыгармачылык менен колдонууга жана оор шарттарда туура чечимдерди кабыл алууга, ошондой эле билим алууда өз алдынчалуулукка басым кылат.

Кыргызстанда соңку мезгилде билим берүүнү демократиялаштыруу саясаты республиканын билим берүү системасын өнүктүрүүнүн башкы багыты болуп калды. Бирок мамлекеттик каржылоо азайгандан баштап, күндөн-күнгө өсүп келаткан суроо талабын канаттандыра албай калды. Ошондон улам билим берүү секторунда жеке менчик мекемелер ачыла баштады. Билим берүүдө коомдун талабына ылайык өзгөрүү зарылдыгы келип чыкты.

Өлкөбүздө “Мугалимдин статусу жөнүндө” мыйзамды талдоо окуу процессинде билим алуучунун инсандык сапаттарына, гуманисттик мүнөзгө, чыгармачылык мамилеге, окуу-тарбиялык процесстеги кызматташтыкка, мындан сырткары мугалимдин инсандыгын урматтоого, анын арын,

намысын коргоого, моралдык жана материалдык түрткү берүүгө, ар тараптуу колдоого багытталышы билим берүүнү демократиялаштырууга таасир тийгизе тургандыгын көрсөтөт. “Эркин мугалим гана демократиялык коомдо жашоого жана иштөөгө жөндөмдүү эркин окуучуну тарбиялай алат”, - деп белгиленет [Каниметов., 2014. 13-14]. Бирок азыркы учурда “Мугалимдер статусу” өтө төмөнкү баскычтарды ээлейт.

Сунуш

Кыргыз билим берүү академиясы билим-тарбиянын илимий фундаментин түзүп, миңдеген мектептердин, билим мекемелеринин, бала бакчалардын илимий негизин камсыз кылып, стратегиясын аныктап, коом үчүн түбөлүктүү мүнөздөгү эң орчундуу социалдык функцияны аткарып келе жатат. Бирок кеч калбастан, өлкөнүн билим берүү системасын өнүктүрүүдө жаңы билим реформаларын иштеп чыгуусу керек. Ошондой эле,

- билим берүү саясатын, максатын, ички структурасын жана окуу программаларынын жаңылоо;

- мамлекеттик бюджеттин каржылоону көбүрөөк билим тармагына жумшоо менен билим берүү системасын дүйнөлүк стандарттардын талабына карата иштеп чыгуу;

- мамлекеттик бюджет тарабынан бөлүнүп берилген каражаттардан тышкары көмөктөш инвестицияларды өзүнө тартуу;

- жогорку билимди бирдиктүү кредит системаларына ыңгайлаштыруу;

- мугалимдик кесипке даярдоодо программада кесиптик стандарттарды, социалдык-психологиялык компетентүүлүк мааселелерин кайрадан карап чыгуу;

- мугалимдик кесиптин өлкөбүздүн өнүгүшү үчүн эң маанилүү экендигин, компоненттүү педагогикалык кадрларды даярдоо өзгөчөлүктөрүн тактап чыгуу.

- жогорку квалификациялуу кадр катары өзүн-өзү көрсөтүүсү менен бирге мугалимдин үзгүлтүксүз билим алуусун камсыздоо;

- мугалимдер статусун жана айлык акыларын көтөрүү жөнүндө мамлекеттик деңгээлде жаңы кадамдарын ишке ашыруу;

- билим тармагында ISO-9001, 9002 сапаттуу стандарттарга ылайык болуу үчүн мамлекеттик деңгээлде иш-чараларды өткөрүү зарыл;

Ал эми университеттин бүтүрүүчүлөрүн “Сапаттуу жана ийгиликтүү” деп табылган мекемелер жана жумуш тартуулагандар (иш берүүчүлөр) экзамен тапшыртуу аркылуу ишке орноштуруу менен жашоосунун калыптануусуна өбөлгө түзүп берүүгө көмөкчү болуусу зарыл [Boobekova, 2011, s. 7-9].

Адабияттар:

1. Bakioğlu, A. & Göçmen. G. (2013). Singapur eğitim sistemi. Ayşen Bakioğlu (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi* (ss. 127-155). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

2. Barber, M. & Mourshed, M. (2009). *Shaping the future: How good education systems can become great in the decade ahead*. McKinsey & Company. http://www.mckinsey.com/locations/southeastasia/knowledge/Education_Roundtable.pdf адресинен 02.12.2014 алынган.

3. Boobekova, K. (2011). Öztürk, C., Fıkdıkça, I., (Ed.) Prof.Dr. Yahya Akyüze Armağan Türk Eğitim Tarihi Araştırmaları Eğitim ve Kültür Pegem A yayınları, Ankara. ss. 489.

4. Chang, S.C.A. (2001). Implementation of the “Thinking Schools, Learning Nation” initiative in Singapore. *Journal of Southeast Asian Education*, 2(1), 13-41.

5. Cheah, H. M., & Koh, T. S. (2001). Integration of ICT into education in Singapore. *Journal of Southeast Asian*.

6. Гарт Т. Р. Почему люди бунтуют. СПб.: Питер, 2005.

7. Дим Р. «Новый менеджериализм» и высшее образование: управление качеством и продуктивностью работы в университетах Великобритании // Вопросы образования. 2004. № 3. С. 44–56.

8. DSS (Department of Statistics Singapore). (2013a). *Yearbook of Statistics Singapore, 2013*. http://www.singstat.gov.sg/publications/publications_and_papers/reference/yearbook_2013/yos2013.pdf адресинен 01.10.2013 алынган.

9. DSS (Department of Statistics Singapore). (2013b). *Population trends 2013*. <http://www.singstat.gov.sg>, адресинен 15.01.2014 алынган.

10. Education, 2(1), 147-64. education statistics digest 2010. *Singapore Ministry of education*. URL: <http://www.moe.gov.sg/education/education-statisticsdigest/files/esd-2010.pdf> адресинен 15.10.14 алынган.

11. Gardner H. (2004) *How education changes: Considerations of history, science and values // Globalization: Culture and education in the new millennium*. / M. Suarez-Orozco, D. Qin-Hilliard (ets). Berkeley: University of California Press. P. 213–225.

12. Goh Chor Boon, Gopinathan S. (2008) *The development of education in Singapore since 1965/Toward a better future // Education and training for economic development in Singapore since 1965* / Lee Sing Kong, Goh Chor Boon, B. Fredriksen, Tan Jee Peng (eds). World Bank. P. 12–38.

13. Hobsbawm E. (1983) *The invention of tradition*. Cambridge University Press.
14. Introduction // *Toward a better future. Education and training for economic development in Singapore since 1965* / Lee Sing Kong, Goh Chor Boon, B. Fredriksen, Tan Jee Peng (eds). World Bank. 2008. P. 1–11.
15. Ingersoll, R.M. (2007). *A comparative study of teacher preparation and qualifications in six nations, consortium for policy research in education*. University of Pennsylvania.
16. Каниметов Ж.К. (2014) Билим берүүнү демократиялаштыруу саясаты 98б. Б.: изд. дом ЖЧК “Солюшин” . 98б.
17. Кузьминов Я. И., Радаев В. В., Яковлев А. А., Ясин Е. Г. Институты: от заимствования к выращиванию. Опыт российских реформ и возможности культивирования институциональных изменений // Модернизация экономики и выращивание институтов: в 2 т. Т. 1 / отв. ред. Е. Г. Ясин. М.: Изд. дом ГУ–ВШЭ. 2005. С. 7–64.
18. Learning from Singapore. The findings of a delegation of North Carolinians that examined education and the economy. URL: http://www.ncforum.org/doclib/Singapore_FINAL.pdf
19. Levent, F. & Gökkaya, Z. (2014). *Education policies underlying South Korea’s economic success*, *Journal Plus Education*, 10(1), 275-291.
20. Liu, W. C. (2012). *World’s educational issues, policies and research in the 21st century: The Singapore’s perspective*. *Journal of all India Association for Educational Research*, 24(1), 15-18.